

Este de două ori in septemana: **Joi** si **Dominec**'a; era candu va pretinde importantia materieloru, va esi de trei seu de patru ori in septemana.

Pretiuul de prenumeratiune,
pentru Austria:
pe annu intregu 8 fl. v. a.
diu metate de annu 4 fl. v. a.
patrariu 2 fl. v. a.
pentru Romania si strainetate:
„ annu intregu 12 fl. v. a.
diu metate de annu 6 fl. v. a.

ALBINA

Prenumeratiuni se facu la toti dd. corespundinti ai nostri, si de a dreptulu la Redactiune **Stationsgasse Nr. 1**, und sunt a se adresat ai corespundintiele, ce privescu Redactiunea, administratiunea seu speditura; câte vor fi ne francate, nu se vor primi, era cele anonime nu se vor publica

Pentru anuntile si alte comunicatiuni de interesu privat — se raspunde câte 7 or. pe linia; repetirile se facu cu pretiu scadintu. Pretiuul timbrului câte 80 or. pentru una data se antecipa.

Cu privintia, ca numerulu precedentu lu-poturamu scote numai alalta-ieri, ér numerulu de dominec'a viitoria am dorí a-lu scote regulatu, macar ca poimane, joi, din caus'a serbatorii santului **Stefanu** — tipograff'a nu lucra: numerulu presinte fuseramu constrinsi a-lu dá numai intr'o diu metate de cola. —

Invitare de prenumeratiune

„ALBINA“

pre semestrulu anului curinte alu II-lea resp. patrariulu alu III-lea, cu pretiurile ce se vedu in fruntea foii.

Esemplaria complete de la 1. iuliu mai avemu destule; de óra-ce pana in diu'a de astadi abia am ajunsu cu speditiunea la nrulu de 1085 esemplaria, pre candu in decursulu primulu semestru spedámu 1245. Va se dica, inca 160 ni lipsescu din nrulu de mai nainte.

Este adeveratu, ca — in fie-care annu pre acestu timpu de comunu scade nrulu abonementeloru la tóte foile; este mai departe si aceea adeveratu, ca mereu pre fie-care dia ni sosescu câte 4—5 prenumeratiuni: totusi trebuie se ni redicámu vócea si se indemnámu inca o data la grabire mai mare, cáci de altminte, trebuindu a reduce numerulu esemplariilor tiparite, mai tardiu abia vom fi in stare a dá esemplaria complete.

Cu o cale profitámu de ocaziune, pentru d'a indreptá cátra — asta data fórté numerosii restantiari ai nostri rogare, ca se-si aduca si ei aminte de noi si se ni tramita banii. —

Avisare lectoriloru Albinei!

Suntemu detori a face conosciutu onorabilu publicu alu nostru, cumca redactoriulu acestu diariu, constrinsu de cea mai urgenta necesitate, sambat'a seu dominec'a viitoria va parasí Budapesta pentru timpu mai indelungatu. Mai antaiu va avé a petrece 5—6 dile in **Aradu la Epitropf'a fonduriloru comuni**, pentru de a predá contabilulu actele si chártiliele de valóre, inca nepredate, impreuna cu inviatuniile recerute spre orientare la fondurile scolari. Dupa aceea va caletóri la **Sibtiu**, pentru participare la lucrárilu consistoriulu metropolitanu — convocatu pre luni dupa **Sant'a Maria-mare**, (19/31 aug.) a nume in cátu privescu ne-mai amenabil'a convocare a congressulu nationale. Mai avendu si alte afaceri de urgentia in **Sibtiu**, este probabile, ca va petrece acolo 4—5 dile. De acolo — dupa cum va cere trebuint'a, seu se va rapedi pre unu scurtu timpu la **Bucurescu**, pentru **Societatea academica**, seu va retorná la **Banatu**, probabilminte la **Báile lui Hercule**, pentru o scurta cura, cu care ocaziune spera a poté certé partile fostei granitie militari, pentru unele informatiuni necesari.

Pre timpulu acestei absentie, dlu colaboratore internu **I. Ciocanu** va redige fórté si o va scote — dupa potintia si chiar dupa recerint'a imprejuráriloru — candu de un'a, candu de d'oue ori in septemana.

Rogámu, ca tóte corespundintiele si comunicatiunile, precum si banii de prenumeratiune se se tramita in modulu indatenatu, cátra **Redactiune**; ér cele ce privescu specialminte persón'a

lui **Babe siu**, ori se se adresadie cátra cineva la locurile mai susu indegetate si la cel' ce mai tardiu se voru aretá, seu se se tramita **Redactiune** pentru de a se comunicá de ací la adresa. —

Redactiunea.

Budapesta, in 7/19 augustu 1874.

Memorandulu din Balasiu — este la ordinea dilei in foile domiloru, cari tóte se pusera a-lu reproduce, discute si criticá, mai tóte facendu-lu de risu!

Firesce ca si pre alu nostru publicu interesédia — inca mai multu aparitiunea, si dejá din mai multe partii suntemu provocati, a lamuri mai de aprópe unele punte, privitorie la acelu memorandum.

Anume suntemu intrebeti se lamurimu: *de ce tocmai astadi publicaramu acelu actu?* si — *ce este cea-ce aflaramu noi „copilarescu“ in elu?*

Respundemu: l'am publicatu tocmai in acestu timpu, pentru ca — este *saizonulu asiá disu mortu*, unde diaristic'a abia astépta atare materia, — ca s'o íremente pre cum se si intempla.

Alta data — potea se fie trecutu cu vederea, pentru abundantia altoru materic; pre candu nóa totusi ni jacea intru interesu, a provocá critic'a foiloru.

Am aflatu copilarescu — doue puncturi din memorandum mai vertosu: unulu, celu despre art. XII de lege de la 1867, de óra-ce opiniunea ce se dá despre acést'a, este nu numai o dovéda eclatante despre lips'a pana si de principalele elementari ale politice, ci chiar o desavuare a programei nóstre politice-nationali din partile Ungariei; — altulu, celu — despre *dotarea clerulu nostru din tesaurulu statulu!* — Ací incéta seriosulu, si ridicululu striga 'n gur'a mare!

Tóte in sa ar fi cum ar fi, numai déca acelu memorandum n'ar fi, dupa cum in celu mai muscatoriu modu observa „**Reform**“ cea unгурésca, rezultatulu adunárii de la **Alba-Iulia** si — temeulu politice inaugurate acolo de fruntea inteligintiei romane din **Transilvania**.

De altminte — comicu-interesante este, cum „**Hon**“ si „**Reform**“, politic'a ce a datu nascere memorandumulu, si-o arunca in ochi unulu altui'a, adeca partit'a opozitiunei din stang'a centrale — guvernulu lui **Lonyay**, ér organulu acestuia — intrigeloru acelei partite.

Unulu infera pre celalaltu de *ciarlatanu*, ér amenduoi pre **Romani** — de prosti, de cari — *cine vré, si candu vré* — póte se se folosésca.

Minunata este invetiatur'a, ce am poté noi se tragemu din aceste espeptoratiuni polemice ale foiloru domnesci, déca candu-va o data **Ddieu** ni-ar luminá mintea, ca se invetiámu macar din propri'a-ni patiania si dauna!

Dóra nici ca e de lipsa se mai observámu, ca facia de vocile foiloru, pre cari din adinsu am doritu a le provocá, vom mai reveni a dese ori la acésta materia.

Budapesta, in 7/19 augustu 1874.

Telegramele sosite ieri séra despre solenitatea de instalare a patriarhulu serbescu, **Pocopiu Ivacicovicu**, care se incepé la 10 óre nainte de médiadi si tienú pona catra 1, — tóte suna de o potrive, ca acésta solenitate a fost cátu se póte de marétia si cá multime din cleru si din poporu a fost adunata pentru de a o vedé si redicá.

Patriarhulu, intregu si sanetosu, petrecutu de episcopii **Gruciu** si **Anghelicu** si de o suite mare din clerulu de frunte, intempiná

pre comisariulu rogiu in biseric'a catedrale, carea érá desu indesata de crestini; dup'aceea patriarhulu si cu comisariulu luara locu pe o estrada, si intre salve de pusce si de tunuri se dede cetire **Diplomei imperatesci**, scrise in limb'a latina; apoi urmá depunerea juramentulu in limb'a serbésca; o gratulatiune din partea comisariulu, la carea instalatu principe bisericésca rosti o cuventare de multiamire — catra comisariu si catra Congresu, intre cele mai entusiastece urári de fericire din partea publiculu. Urmá servitiulu divin, celebratu de patriarhulu cu numerosa assistintia; petrecerea comisariulu si a patriarhulu pana a casa; apoi infacisirea patriarhulu cu intregu Congresulu la comisariulu spre a gratulá diu'a Imperatulu-Rege; curendu dupa aceea méssa stralucita pentru tóte persoanele mai de frunte, 160 la numeru, cu multe toaste pentru tóti si pentru tóte. — Astfelu se implini si acésta ultima formalitate pentru ocuparea de scaunu. *Sé trádesca Patriarhulu!*

Inca una data — magnatii si §. 5.

Eramu absentu la **Carlovitu** si de aceea — nu poeamu nici se cetimu, nici se audimu tóte, câte se povestiau de dupa culise. Mereu acelea prin descoperirile unoru foi ni vinu la conosciintia, si ele sunt de o calitate seu natura, câte face nu numai se ne ingrozimu de reutatea ómeniloru, — déca fiintie cu atare sufletu si anima se mai potu numi *ómeni*, ci chiar se desperámu de viitorulu tieriei, de posibilitatea convietuiri mai de parte la olalta a poporaloru ce o constituiescu!

Anume intielegemu o conferintia prealabile, care s'a tienutu in sér'a de 12 aug. la presedintele Casei de susu, contele **George Majláth**, unde au fost adunati mai toti membrii presenti in capitale ai casei de susu si unde ministrii de facia, **Bittó**, si **Szapáry**, se se fie convinsu, ca — §. 5, de reulu si frica romaniloru — nu se potu primi, fiindu ca nici chiar supremii comiti guverniali si nici episcopii catolici cei mai adicti guvernulu — *nu se invoia a-i spriginí*. Indesiertu min. **Szapáry** se fie aretatu ací din firu in peru, ca — nice 5000 de voturi nu potu avé **Romanii** mai multu decátu ce astadi au!

Se adauge apoi, ca vedendu acést'a ministrii, nu au mai fortiatu primirea §-lui 5, ci au cautatu numai, cum se-si salve onórea prin delaturarea celorlalte emendamente, propuse de comisiunea juridica, in care privintia cei adunati se se fie aretatu fórté concesivi.

Acést'a — are se dica multu, fórté multu; are se dica atát'a, ca chiar mamelucii guvernulu au „salva guardia“, adeca permissiunea d'a se opune, d'a blamá pre guvern, atunci candu este pentru cuventulu — *sacratissimulu magiarismu*, in contra romaniloru!

Pana se mergemu mai de parte in espeptoratiuni, trebuie se amintimu cu multa parere de reu, ca fórté libérale si opozitionale a sassiloru, „**S. Tageblatt**“, luandu notia si ea despre aceste frementári ale ministriloru prin conferintie, astfelu se sprime, in cátu nu póte omulu se nu pricépa, ca se teme, nu cumva! magnatii se céda ministriloru si se nu modífice §. 5!

Firesce, egoismulu sassu, nu-se póte renegá la ocaziuni atátu de interesanti. — Repetimu ca — ne dóre. —

Alt'a, ce inca trebuie se reflectámu aici in data, dupa pregnantele esemplu alu magnatiloru si prelatiloru magiari — e: ca am dorí se profite o data si ai nostri pucini magnatii si prelati de esemplulu dloru magiari, si — candu e vorb'a de *nationalitatea nóstra*, atunci se subordine interesulu acélei-a — tóte, dar tóte alte interese, pana si grati'a mai nalta, si chiar lege, libertate si patria!

Sé bagámu bine sém'a: magnatii magiari cu totu cu episcopi si supremii comiti, sciu ca este nedreptu, nemorale ce facu ei; sciu ca espunu natiunea loru urei comune; sciu ca aducu pre sublimulu monarchu in pusetiunea d'a figurá de — parinte masteru, de despotu si tiranu facia cu cele mai credintiose popóre ale sale: si cu tóte acestea, ei nu pregetara a o spune pre facia, ca — *nu li pasa, ca — interesulu loru supremu este magiarismulu!*

Cum vomu desteptá noi pre acesti barbári moderni din acestu nefericitu deliriu alu loru?

De sicuru numai asiá, déca li vom pune facia in facia asemenea pasire din partea nóstra; atunci li va plesni pelcuti'a orbantulu loru politicu si morale, si atunci vor vedé, ca — pre acésta cale *nu se ajunge* cea-ce cauta, adeca consolidarea, intarirea si inforirea patriei' ungréscii si a magiarime, ci — *tocmai contrariulu!* —

A fost mai nainte de a se debate in **Cas'a de susu** proieptulu de lege electorale, candu noi in urm'a celoru ce respirau din **Comisiunea juridica** si din conferintie private, scrisemu unu articlu, pe carele — ne-am aflatu indemnati a-lu retrage chiar de sub pressa, numai pentru ca se nu paremu indignati si pessimisti mai nainte de timpu.

Éta câte-va passagia din acelu articlu, cari vor dovedi, in ce stare se aflá adusu suflétulu nostru prin acele faime si cum temerile nóstre nu au fost diarte.

„**Novel'a** electorala magiara, votata de **Camera**, in comisiunea juridica a Casei magnatiloru dede indemn u d'a se demascá — nu numai boerii, ci si ciocoi, cei ce pana aci portara masc'a liberalismulu.

„**Ciocoi** suntemu noi plecati a numí pre acei membri ai Casei de susu, cari nu sunt magnatii nascuti, ci — *facuti*; adeca pre *supremii* comiti si pre *prelatii nostri*, luati din clasele mai inferiori ale poporatiuniloru.

„Ani sunt, de candu acesti ómeni, sub masc'a liberalismulu, constitutionalismulu si democratiei, si-au facutu de problema, a denunciá pre nationalitátile nemagiare — pe intrecute cu spionii cei mai marsiavi ai poterii, cautandu-si intru acést'a patriotismulu si popularitate.

„Acum acésta démna **Casta libérale** magiara, luandu-se de mana cu magnatii din **Ardealu**, alu caroru ciocoisimu de secle este vestitu, si-fece de capu. **Impreuna** se pusera din tóte poterile cu cele mai nerusinate argumente ale tiranismulu barbaru,* a spriginí reactiunea in tendint'a, d'a sugrumá pre **Romani** in **Transilvania**, si — firesce prin sugrumarea loru acolo, a nimici si pre cei din **Banatu** si **Ungaria**, si a amenintá pana si pe cei de peste otara.

„Nu vor se scia boerii si ciocoi magiari nici de *libertate*, nici de *dreptate*, nici de *egalitate*, ci — numai de *domnirea magiara cu poterea bruta*. Si — in facia acestei atitudini spurcate a loru, faim'a vré a scí, cumca *intre ministeriu si magnatii reactiunei din Cas'a de susu*, s'ar fi facutu unu *compromisulu de acelu cuprinsu*, ca acél'a se se *invoiesca la modifcare §-lui 5 alu novelei electorali asiá cum pretindu sioviniisti reactionari*, adeca pentru urcarea censulu, in contra Romaniloru, ér magnatii se recéda de la ori ce mai de parte opozitiune in contra acéleasi legi!

„Adeca — sciti, este vorb'a de unu complotu, o conspiratiune pre facia, la lumin'a dilei, in contra unui poporu stravechiu, de aprópe trei millióne de suflete, unu poporu

* Insusi „**Hon**“ dice, ca — magnatii nu luptara cu argumente, ci cu recriminatiuni! —

ce face a patr'a parte din patria, si ai carui fii — de o mila de ori alaturea cu magiarii si-au versatu sangele pentru patria si Tronu!

„Noi — nu credem, nu potemu crede, nu ni este permis a supune o astfelu de perfidia din partea guvernului ungurescu; noi, — cetitorii nostri sciu, ca ce re'a opiniune nutrimu despre acestu guvernium, totusi pona nu ne vom convinge, nu potemu admite, ca ar fi posibilu, ca domnii magiari de la putere — ei insisi se se infere pe sine in faci'a lunei de tirani si barbari, ei insisi se se marturiscesca lunei ca absolutminte nesuferitori de dreptate facia de Romani!

„Noi credem ca domnii magiari vor pricepe, cumca una astfelu de pasire — n'ar fi alt'a, decatu — o dechiarare de rebelu la morte si vietia Romanilor ardeleni si prin acei'a — tuturoru Romanilor din lume; pentru ca ar fi o prosciere, o espatriare a Romanilor.

„O dicem acest'a — pana a nu se adeveri, si — n'am dori se se adeveresca, pentru ca se nu fimu nevoiti — a ne port'a facia de domnii nostri, etc. etc.

Noi ai acum, cu tote ca faim'a despre compromisu se sustiene, si prin indulgenti'a Casei magnatiloru facia de celelalte puncturi ale legii, de asemenea dificultate in comisiunea juridica, precum si prin portarea forte indifferente a guvernului, din carele numai beti doi membri luara parte in Cas'a de susu, — intr'adeveru pare a se confirma, — totu nu vremu se credem in complotu si de aceea totu mai vremu se traimu in bun'a sperantia, ca guvernium la rondulu seu si-va sustiene votulu si proiectulu in Cas'a de diosu, si la tomna i va sc'i c'ascig' cuvenita primire la numele din sal'a cea mare a museului; astfelu fora a rost'i verb'a ultima in acesta cauza, de ocamdata incheiamu discusiunea asupra ei. —

Budapesta, in 18 aug. n. 1874.

Pré caracteristicu este tonulu, in carele foile romane luara notitia despre alegerea de patriarhu serbescu a metropolitulu romanu din Sibiu, parintole Procopiu. Pre candu adeca „Lumin'a" oficiale din Aradu, cu multu tactu si buna distinctiune releva extraordinariulu si necesariulu acestei alegeri si a intaririi si primirei ei, si precandu celelalte diuarie politice si nepolitice reprodusera simplu datele despre cele intemperate, fora de o critica mai pronuntata, totu atunci „Telegrafulu Romanu“, organulu metropoliei de Sibiu — nici de catu nu se pote impac'a cu acesta intemplare, si o ia la critica destulu de rapsodica, chiar sub titulu de — „Curiosum“!

„In biseric'a gr. or. unu episcopu si metropolitu, este mirele episcopiei si resp. alu metropoliei, pentru care este alesu, si asiá — mirés'a nu si-pote paras'i pre logodniculu seu fora cause binecuvantate, nici vice versa“

Apoi domnii ce scrisera „Curiosum“, nu recunosc asistintia de cause binecuvantate la acesta trecere a mirelui de la o mirés'a la alt'a, caoi — mai incolo scriu:

„Deca s'ar intemplá acea neasteptata imprejurare, ca metropolitulu Sibianu romanu, alesu de patriarhu serbescu, se se intarésca si-se primésca acesta intarire, atunci nime nu va poté negá, ba nici intaritul patriarhu serbu, ca mirele fora tot'a caus'a a parasitu pre mirés'a sa.“

Va se dica, dupa acestu votu categoricu, va trebui se citam prin edictu naintea forului competente pre mirele, ce cu necredintia si-a parasitu mirés'a! „Gut gebrüllt Löwe“ — Va se dica, nu vom alege metropolitu, pana ce nu va decurge mai antaiu procesulu divortialu! —

Noi ne grabiram a publicá in nrulu precedinte actulu de renunciare alu pré fericirei sale parintelui patriarhu Procopiu, temendu-ne, nu cumva care-va dintre cei pucinu pricepatori de lucruri, se prorumpa in publicitate cu argumente ca cele mai susu citate, cari numai mai tardiu ni venira la conosciintia si pre cari tocmai in organulu oficiosu si chiar oficiale alu metropoliei nostre nu le-am fi asteptatu; acuma in sa tare ne tememu, ca fineti'a cu care se presenta publicului in acelu actu motivele, de cari a fost constrinsu metropolitulu nostru la pasulu ce fece, nu va fi in stare a face efectu asupra convictiunei celoru — din ca-

pulu locului neimpacabili de la „Telegr. Rom.“ si de aceea noi ne aflam indemnati, a splic'a aici cu pucine cuvinte mai lamurite necesitate absoluta a trecerii metropolitulu nostru in casulu de facia la patriarhu serbescu de Carloveti.

Este conosciutu, ca Serbiu aveau a alege numai dintre trei episcopi ai loru, dintre cari ei — numai pre unulu lu-aflau calificatu, ér pre ceialalti doi — din veri care punctu de vedere — necalificati.

Dar celu unulu calificatu, se respinse si eschise de la altissimulu locu si asiá reprezentantiloru poporului si bisericei serbe nu li mai remase in sinulu ierarhiei loru barbatu calificatu — posibilu.

In acesta situatiune deveniti, acei reprezentanti, trebuiau se lase Monarhului, a li pune capu bisericescu pre unulu dintre cei in biserica si natiune reconosciuti de — recalificati si nedemni. Ei, dar Monarhulu, tocmai pentru ca situatiunea era acest'a, nici de catu nu voia si nu potea se numésca patriarhu.

Acesta situatiune — este positiva si — din tote partile reconosciuta. Ei bine, ce alt'a avé se urme, decatu ca — si un'a si alt'a parte, si-aruncara ochii afara, peste marginele ierarhiei serbe, firece la cea mai de aproape ierarhia, unde — ambe partile crediura a fi aflatu in persón'a metropolitulu romanu pre „omulu“, pre individulu cautatu, si uniculu calificatu d'a restituf pacea si ordinea acelei biserice, de patru ani aflatorie in referintie anormali.

In astfelu de casu, dupa legile biserice si ale logice, metropolitulu nostru numai atunci potea, si era detoriu a refusa d'a primi nou'a demnitate in ierarhia vecina sorore, deca — séu avea convictiune, ca nu va fi in stare a coresponde asteptariloru si greutatiloru ce i se presentau, — care convictiune nu potea sa aiba, — séu deca scia, cumca prin trecerea s'o la alta ierarhia, a sa devenita in veduvia are se intimpine acelesi greutati si se cada in aceeași perplexitate ca si cea vecina, intr'acare ajutoriu a fost chiamatu; — dar acest'a érași, din veri-ce punctu de vedere — nu se potea dice despre ierarhia nostra, fiindu acesta pre d'o parte deplinu organizata, pre d'alta parte nefiindu la noi restrinsa alegerea de metropolitu — numai la cei doi episcopi.

Destulu ca, precandu oficial'a nostra foia arhiepiscopale si metropolitana — nu afla si nu reconosce imprejurari constringetorie si motive binecuvantate in trecerea metropolitulu nostru la scaunulu din Carloveti, totu atunci ne suprindu unele foi straine prin dreptatea si chiaritatea, cu carea se sprimu asupra causei. Asiá intre altele, avisam la nrulu mai nou (230,) din „Allg. Z.“ de Augsburg, unde intr' o corespundintia din Carloveti in cate-va pucine, dar nimerite trasure, se marchedia situatiunea si se aréta, ca alogerésa metropolitulu romanu a fost uniculu expediente si pentru congresu, si pentru guvernium. —

Din acestu punctu de vedererogam a fi considerata si judecata trecerea mirelui bisericei nostre — nu la alta biserica, dar la alta ierarhia. —

Budapesta, in 6/18 augustu 1874.

Un'a mii'a de ani sunt netto, decandu istori'a daté dia suvenirea despre primul omu, carele — firece ca fugariu, persecutatu pe continentele Europei, s'a asediatu de locuitoriu stabile pe insula Islandia, carea pre atunci gemea sub ghiati'a polare de nordu, dar succesivminte prin declinarea rotatiunei pamentului — a devenitu bine locuibile si a dezvoltatu o vietia placuta, cu institutiuni liberali, pana ce prin perderea directiunei umanitare — ér a inceputu a decadé.

Destulu ca astadi acea insula se afla in posesiunea Danemarcei si inspiratulu de multa umanitate Rege, dorindu a impedeá decaderea si a dá unu impulsu spre noua aventu poporatiunei — cam de 50,000 de pre acea insula, se decise a calatori in persona acolo, unde n'a mai calcatu domnitoriu, si a ilustrá prin presentia sa solenitatea serbarii aniversarie de 1000 ani, decandu ea a inceputu a fi locuita. Telegrafulu ni spune, ca Regele la 30 iuliu a debarcatu pe insula, intempnatu de entusiasmulu poporului. Petrecerea acolo durá 11 zile, si prim'a serbare solena avú locu la 2 aug. in Reyavik, loculu desbarcarii; ér serbatorea aniversarei s'a celebratu in loculu principale Thingvallir la 6 aug. Apoi Regele mai visitá locurile memorabili ale insulei, ér la 10 aug. se re'mbarcá pentru Scotia si Anglia, de unde pe 22 aug. se astépta acasa la Kopenhaga. — Aflam in-

templarea demna de unu Rege bunu, si de aceea luaramu notitia despre ocaziunea si timpul, candu MSA danica se afla in mediloculu supusiloru sei din Islandia, si despre nobil'a sa intentiune.

Ne incanta si essalta pan' la adoratiune faptele demne, intreprinderile nobili ale Imperatoriloru si Regiloru, intocmai precum d'alta parte ne implu de dorere si turburare rataririle si esesele loru si nepasirile loru, de dreptate si de popora. —

Temesiora, in iuliu 1874.

(Cum se facu scóle comunali in comitatulu Temisului.) Tiranii cei mici, pre cari se radima cei mari dela putere, in comitatulu nostru, alu Temisului, numai decatu vor se surprinda pre mai-mariu loru de susu, cu o placuta fapta complinita, de scóle comunali, si pentru acuma in comunitatile Siusianovitia si Hassiasiu, faimose ambele aceste comune de dupa loial'a aplicatiune, lingusire, si tereire a conducatoriloru loru naintea domniloru stepani de tiera si — de paduri!

De vom privi in scurtulu trecutulu a miscariloru politice, unde dnii dela putere pré bucurosu si-luau cate unulu séu mai multi heloti din preotimea nostra si din poporulu Romanu, pentru de a scandalisá prin aceia pre natiunea romana, apoi in acestu tientiune famosulu si sub numele de „pop'a Petru“ (Ribarovic) la poporu, ér pre campulu alegeriloru de ablegatu cu cele mai mari pene de cocosiu in paleria conosciutulu, si prin Recasiu de cátra copii „besofener walachischer Popa“ agraitulu, alt cum — pardon! de cátra Imperatia cu cruce de argintu pentru merite decoratulu preotu gr. or. din Hassiasiu, li — a fostu celu mai bunu si demnu instrumentu! Asemenea a fost in Siusianovitia in poporulu de rondu, nu de multu reposatulu seteanu George Rosca — man'a drepta a cameradiloru, padurariloru si a altoru dnii din Recasiu, ómeni atátu acest'a, cátu si acel'a, prin cari dnii midilócele loru de moralitate domnésca, de cultura cum li placeiloru, le-au aplicatu asupra bietului poporu. — Multu aduce acesta pasire a minte, de cele ce se cetescu despre intruducerea si sustinerea slaviei in America, cum adeca aceea se midilócea prin suflete batute de Ddieu, totu din sinulu poporului injugatu!

Nu este mirare deci ca dupa astu feliu de uneltiri, insusi pop'a Petru, venindu nepotintiosu, contrarii scóleloru nostre nationali confessionali, de dupa despretiulu ce au si trebue se-lu aibe ei catra totu ce li se face unéltá órba chiar in contra semeniloru sei, a la pop'a Petru si George Rosca, in comunitatea Hassiasiu pusera in lucrare edificarea scólei comunali, la carea locuitorii romani de religiunea gr. or. de si ei au de sustienutu propri'a loru scola, totusi prin porunc'a si sil'a stepanirii fusera constrinsi a lucrá cu manele si cu carale, pe langa apriatu vatemaro a legii, — de ce in sa pucinu pasa domniloru, candu se vatemá in contra Romanilor!

Cu multu mai drasticu se pasiesce la edificarea scólei comunali in comunitatea Siusianovitia, unde George Rosca, a fost celu ce a pregatitu calea tiraniloru. Acl fora multa intrebare si fora nici o crutiare a legii, agerulu domnu pretore cu mana tare si cu braci inaltu — alu persecutoriloru sei adeca, incepu a derimá de pe fondulu scolaru confessionalu edificulu scolare, pentru a edificá totu in acestu locu scóla comunala! Si — acl éta se vede érași unu minunatu esemplu de respectare a legii din partea domniloru mic, dar mari tirani; paguba ca George Rosca repositá, pana a-si vedé cu ochii fructulu meriteloru; cáci intru adeveru mare si dracésca bucuria ar semti sufletulu lui celu negru!

Aducendu neessageratu la conosciintia onoratului publicu acesta stare a lucruriloru, mácar pentru o faptea ilustrare a spiritului de constitutiune si libertate si legalitate magiara, vreu se discutu intrebarea: cá: óre acolo unde locuitorii cutarei comune, cum b'ana óra in Hassiasiu, au pronuntat'a voia d'a sustiené scóla loru confessionala, si in fapta o si sustienu cu spese, cari intrecu 5% de la florinulu de dare, — potu-se constringe acesti locuitori se mai lucre si la edificarea unei scólei comunali? Si — daca ei totusi prin abusu se constrigu, óre nu este acé legea apriatu vatemata?! Si — óra in tiera nostra legea vatemata se nu-si — póta reclamá cu succesu vindecarea contra vatematariloru, fie acéa chiar organe publice??!

Cátu despre edificarea scólei comunali din Siusianovitia, pe fondulu scólei confessionali gr. or., — intrebú: cu ce dreptu se face acest'a? Óre abdis'a candu-va comunitatea parochiala gr. or. de scóla ei confessionale? Óre abdis'a candu-va aceeași comunitate, in sinodu conchiamatu pre basea statutului organu, de dreptulu seu pe locu si de a sustiené mái departe edificulu scólei confessionali? Dupa a nostra scire — ba! Si astfelu de fapta a domniloru de la putere apare ca o jáfuire, o rapire cu fórti'a!!

Daca in acesta privintia, fie in casu comunale, séu in ospataria, cu intrevinerea lui George Rosca, séu a altoru betivi de professiune, se va fi facutu vr'unu pronuntamentu, apoi ierte toti acei puternici ai dilei, cari cu mani frivole rupsera edificulu scólei confessionali, cá trebue se li spunu francu, cumca astfelu pre cale onorabile scóla comunala ne se face!

Daca stepanirea cercuala, séu chiar comitatensa, are placere si afla de bine, séu tocmai de lipsa, a edificá scóla comunala in Siusianovitia, apoi placa-li a o face din altu fondu, cu alte midilóce!

Intru adeveru, rele dile am ajunsu intr'unu statu de dreptu, precum se dice a fi Ungaria; am ajunsu ca tocmai in contra acestoru organe, ce sunt chiamate a aperá sanctiuni'a legii, se reclamamu naintea pulicitati scutulu legii!!

Facendu-se dara precum in Hassiasiu, asiá si in Siusianovitia cu ocaziunea acestoru edificari si respective incercari de edificari de scóle comunali — cele mai frivoli cálcari de lege, atragemu asupra acestora atentiunea respectivului inspectore scolaru diecesanu, si a respectivului Consistoriu si li recomandam, ca asupra acestora, cari in Hassiasiu au comandatu pre poporulu nostru la lucru, se incepa numai de cátu procesu de deaduare pre cale civile, facendu-se despre ei totu o data aretare si la autoritatea loru disciplinare; éra asupra acestora, cari cu mana violente prin persecutori séu alte midilóce s'au pusu cu puterea a derimá edificulu scólei confessionali in Siusianovitia, fora intardiare se incepa procesu de violentia in flagranti si de rebonificarea speselor, si speram, ca daca acesti pasi se voru face cu energia din partea autoritati nostre scolare, chiaru prin intrevinerea capului diecesei, — ar succede a sistá astfelu abusuri si a infrená pre tiranii cei mici in furiós'a loru sete dupa merite prin calcarea legii si dreptatii.

Atragemu la aceste gravamine si atentiunea dlui Alexandru Iancadzy, ablegatulu acelu cercu, carele pe langa acea ca este patriotu bunu si deákistu, este insusi confessionalu gr. or. si representa pre multi romani confessionali. Credem ca ar fi la locu o interpelare in Cas'a tieri in acesta privintia.

Altu cum invocamu éra si éra vigilarea si energi'a organeloru scolare diecesane; cáci reulu este mare si amenintatoriu. (v. a)

Nr. 1117. — scol. 245.

Cerculariu pentru esaminile de calificatiune invetiatorésca.

Tuturoru p. t. inspectori de scóle in districtulu Consistoriului din Aradu.

Sinodulu diecesanu din sesiunea de estimpu sub ur. 187. indrumá pe acestu Consistoriu a nu intreласá nimica intru a constringe pe invetiatori la depunerea esamenului de calificatiune, si desclinitu a se aplicá tota rigórea legala in contr'a acestoru individ, cari si-ar negligé detorint'a in asta privintia.

Esti poffitu se publici acestu decisu sinodalu in cerculu scolaru submanuatu p. t. D. Tale, incunoscintiandu totodata pe invetiatori, cumca terminulu prossimu pentru esaminele de calificatiune invetiatorésca Consistoriulu l'a desiptu pe 2. septembrie stilulu vechiu a anului curinte.

Terminulu prossimu pentru esaminele de calificatiune invetiatorésca Consistoriulu l'a desiptu pe 2 septembrie, stilulu vechiu, a anului curinte. Cea ce se aduce la conosciintia p. t. invetiatori, avisandu-i la cerculariulu consistorialu ce sub datulu presinte s'a emisu catra inspectori de scóle.

Datu din siedinti'a consistoriale a senatului de scóle, Aradu 4/15 iuliu 1874.

presiedinte substitutu: Andrei Papp, m. p. Protoscelu.